Länsstyrelsen
Värmland

Riksintresse för kulturmiljövården: Långban

Områdesnamn: Långban

Områdesnummer: K7

Kommun: Filipstad

Socken: Färnebo

Sammanfattning

Innehåll

Bergslagsmiljö med gruva, hytta, herrgård samt övrig gruv- och hyttbebyggelse. 1500- till 1900-tal.

Urvalsmotiv

Vetenskapligt/pedagogiskt. En av den mellansvenska bergslagsbygdens mest välbevarade gruv- och hyttorter med rötter i 1500-talets bergshantering. John och Nils Ericson-minnen.

Beskrivning

Långbans gruvor, som började brytas under 1500-talet, redovisar en av världens största och mest artrika mineralfyndigheter. Äldst är Storgruvan från 1500-talet medan Collegiegruvan, Bjelkes schakt och det så kallade Nya Schaktet går tillbaka till 1700- och 1800-talen. Ursprungligen baserades gruvdriften på brytning av järnmalm men från 1800-talets senare del och fram till nedläggelsen 1972 ersattes denna med brytningen av mangan och dolomit. Järnframställningen vid Långbanshyttan härstammar från i huvudsak samma tid som den äldsta gruvdriften. Den befintliga hyttan och rostugnen är från 1800-talets mitt och var i kontinuerlig drift fram till 1930. Götstålsproduktionen i bessemerverket pågick mellan åren 1875 och 1895. Långbans herrgård, bröderna John och Nils Ericsons födelsehem, än en bergsmansgård från 1700-talets senare del.

Kulturhistoriskt värde

Långbans gruvfält och Långbanshyttan tillhör en av den mellansvenska bergslagsbygdens mest välbevarade och allsidigt sammansatta industrimiljöer. Gruvhål, skarnhögar, linbanor med mera bildar tillsammans med den funktionsdifferentierade industri- och bostadsbebyggelsen en sällsynt bibehållen helhet som belyser verksamhet, arbetsvillkor och sociala förhållanden på gruv- och hyttorterna under äldre tid. Lavarna vid Lokaschaktet och Nya Schaktet med transportbana, hyttan, skrädhuset och gruvfogdebostaden eller Långbans herrgård tillhör de från kulturhistorisk synpunkt tidigast uppmärksammade byggnaderna och byggnadsminnesförklarades 1976. Lokalavens maskinhus, Slottet, likboden, mineralhuset med flera byggnader ingår i en grupp av nio byggnader som byggnadsminnesförklarades 1985.

Hot

Ej specificerat.

Skydd

- Nya schaktets lave med transportbana och skrädhus, Lokalaven med maskinhus, mineralmuseet, hyttan, disponentgården, våghus 1 och 2, ”slottet” med uthus och jordkällare, likboden och gruvstugan med flera byggnader utgör byggnadsminnen enligt Kulturminneslagen (KML).
- Slagg- och varphögar, minnesstenar, milstolpe med mera utgör fornminnen enligt KML.
- Tibergs udde utgör naturreservat enligt Miljöbalken (MB).
- Varphögarna vid Nya schaktets lave utgör naturminne enligt MB.

Avsikter och åtgärder

Nybebyggelse och förändringar av befintliga byggnader, vägar och andra anläggningar behandlas restriktivt.

Riksantikvarieämbetets värdetext (1996)

Motivering

En av den mellansvenska bergslagsbygdens mest välbevarade och allsidiga industrimiljöer, i anslutning till en av världens mest artrika mineralfyndigheter.

Uttryck för riksintresset

Långbans gruvfält och Långbanshyttan med gruvhål, skarnhögar, linspel med mera. Den sedan medeltiden brukade storgruvan har spår av äldre tillmakning. Lavarna vid Lokaschaktet och Nya Schaktet, hytta och rostugn från 1800-talet. En bergsmansgård från 1700-talet som är bröderna John Ericsson och Nils Ericsons födelsehem.

Övrigt

Riksintresset Långban överensstämmer i stort med kulturmiljön Långban (175) enligt kulturmiljöprogrammet för Värmlands län.

Ändringsinformation

Datum, kommentar:

- 2007-11-05: Huvuddelen av informationen hämtad från 1988 års beskrivning av riksintressen i Värmlands län.
- 2007-12-10: Beskrivningen av områdets skydd ändrad till aktuella förhållanden och gällande lagstiftning.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta Länsstyrelsen för frågor via telefon eller e-post. Telefonnummer och e-postadress finns längst ner på första sidan.